

Development Program to Enhance Academic Leadership of Teachers in Sisaket Primary Educational Service Area Office 3

Jureerat Jairueang^{1*} & Surachet Noirit²

1 Faculty of Education, Mahasarakham University

2 Faculty of Education, Mahasarakham University

** Corresponding author. E-mail: 66010581019@msu.ac.th*

Abstract

This research aimed to 1) study the current conditions, desired conditions, and the needs for academic leadership among teachers under the Office of Sisaket Primary Educational Service Area 3, and 2) develop and evaluate a program to enhance academic leadership for these teachers. The study employed a mixed methods research design, which was conducted in two phases. In Phase 1, the study explored the current and desired states and assessed the needs related to academic leadership. In Phase 2, a program to enhance academic leadership was developed and evaluated. The sample group consisted of 322 teachers. The research instruments included a questionnaire, semi-structured interviews, and a program evaluation form assessing appropriateness and feasibility. Data were analyzed using percentages, means, standard deviations, and the Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}). The research found that the current state of lifelong learning in the Digital Era was moderate, while the desired state was at the highest level. The enhancement needs, ranked from highest to lowest, were: improving student achievement, developing self and colleagues, serving as a role model in learning management, participating in development, and being a change leader, respectively. The program to enhance teachers' academic leadership included principles, objectives, content and theories, activities, and measurement and evaluation. It was divided into five modules: being a role model in learning management, being a change leader, improving student achievement, participating in development, and developing oneself and colleagues. The overall evaluation results regarding the program's suitability and feasibility were at the highest level.

Keywords: Program, Academic Leadership, Teacher

การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

จรีรัตน์ ใจเรือง^{1*} และสุรเชต น้อยฤทธิ์²

1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

* Corresponding author. E-mail: 66010581019@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครู และ2) สร้างและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ระยะที่ 2 การสร้างและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู จำนวน 322 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารและแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การเป็นแบบอย่างด้านจัดการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามลำดับ โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและทฤษฎี กิจกรรม และการวัดและประเมินผล โดยแบ่งเป็น 5 Module ได้แก่ การเป็นแบบอย่างด้านจัดการเรียนรู้ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: โปรแกรม, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ครู

บทนำ

การศึกษาที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตและสังคม โดยเฉพาะการสร้างคนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการพัฒนาคนเป็นสำคัญ โดยการพัฒนาคนจะประสบความสำเร็จได้ต้องมีการพัฒนาทั้งด้านความรู้ สติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และคุณธรรม (จันทร์ชลี มาพุทธ, 2546) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม คุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการ เปลี่ยนแปลงการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ครูต้องพัฒนาตนเองและเรียนรู้เท่าทันเพื่อปรับตัวตามสิ่งต่าง ๆ การพัฒนาครู หลักสำคัญต้องทำให้ครูเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีความสำคัญจำเป็นเร่งด่วน เพราะว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนา นักเรียน ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในอนาคตเพื่อช่วยขับเคลื่อนพัฒนา ประเทศชาติ ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างแรงบันดาลใจในการ เรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

ภาวะผู้นำครูเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอน ครูจึงควรมีศักยภาพและขีด ความสามารถในการกระจายวิสัยทัศน์ไปสู่บุคลากรอื่น ๆ มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร มุ่งเน้นวิสัยทัศน์ สู่การปรับปรุงการเรียนการสอน โดยส่งเสริมการนำเทคโนโลยีใช้ในการเรียนการสอน ใช้รูปแบบการเรียนการสอน แบบมีส่วนร่วม อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ (Lambert, 2002) ครูควรมี บทบาทในการปรับปรุงและสนับสนุนการสอน การเรียนรู้ กำกับติดตามเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ ภาวะผู้นำทาง วิชาการของครูจึงมีความสำคัญเพราะมีผลต่อการบริหารชั้นเรียนและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน อันจะนำไปสู่ มาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น (Lashway, 2002) โรงเรียนที่ ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและภาวะผู้นำของคณะครู (วิโรจน์ สารรัตน์, 2548)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 เป็นหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มี คุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580 ในการบริหารจัดการการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเน้น การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและตรงตามหลักสูตรทางการ ศึกษา ส่งเสริมความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และทักษะในศตวรรษที่ 21 (3R8C) สถานศึกษาจัดการ ศึกษาการศึกษาโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ สำนึกในความเป็นไทย และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและพระบรมราโชบายด้านการศึกษาสู่เป้าหมายการพัฒนา ที่ยั่งยืน จากรายงานการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา พบว่า 1) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าระดับประเทศ ได้แก่ กลุ่มสาระภาษาไทย ค่าเฉลี่ยร้อยละ 54.18 และต่ำกว่า ระดับประเทศ ได้แก่ กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 27.16 กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 37.88 กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.58 ซึ่ง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ระดับประเทศในทุกกลุ่มสาระ 2) ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

พบว่า ความสามารถด้านภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ สาเหตุของปัญหาเกิดจากครูบางส่วนในโรงเรียนยังขาดทักษะในการประยุกต์ใช้เทคนิคและวิธีการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนขาดแรงจูงใจในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี รวมทั้งการอบรมพัฒนาครูยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาขาวิชาหลักน้อย ซึ่งตามกรอบแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ได้ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยการเน้นด้านการพัฒนาครูและการพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมสนับสนุน การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและหลากหลาย เร่งยกระดับคุณภาพการศึกษาทุกระดับให้สูงขึ้น ปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยและหลากหลาย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3, 2567)

จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างมาก จึงควรดำเนินการศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีไปสู่การสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ซึ่งคาดว่าจะประโยชน์ต่อครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการประกอบผลการพัฒนาของครู อันจะเป็นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาไทยให้มีคุณภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 อยู่ในระดับใด
2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ควรเป็นอย่างไร และมีผลการประเมินอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3
2. เพื่อสร้างและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการ

“ภาวะผู้นำทางวิชาการ” ตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า Academic Leadership หรือ Instructional Leadership ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการนั้นได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้ ธิตาวัลย์เสตะจันทร์ (2541) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การกระทำหรือกิริยาท่าทางที่ผู้นำแสดงออกถึงความสามารถในการพัฒนางานด้านวิชาการโดยการริเริ่มนำทางให้เกิดแนวคิดใหม่ หรือให้การสนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ร่วมงานสามารถรับรู้และสังเกตเห็นการกระทำนั้นได้อย่างชัดเจน จันทรานี สงวนนาม (2553) ได้ให้ความหมาย ความเป็นผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การนำความรู้ความสามารถและแนวคิด เทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพต่อการศึกษามาใช้ในการบริหารการเรียน

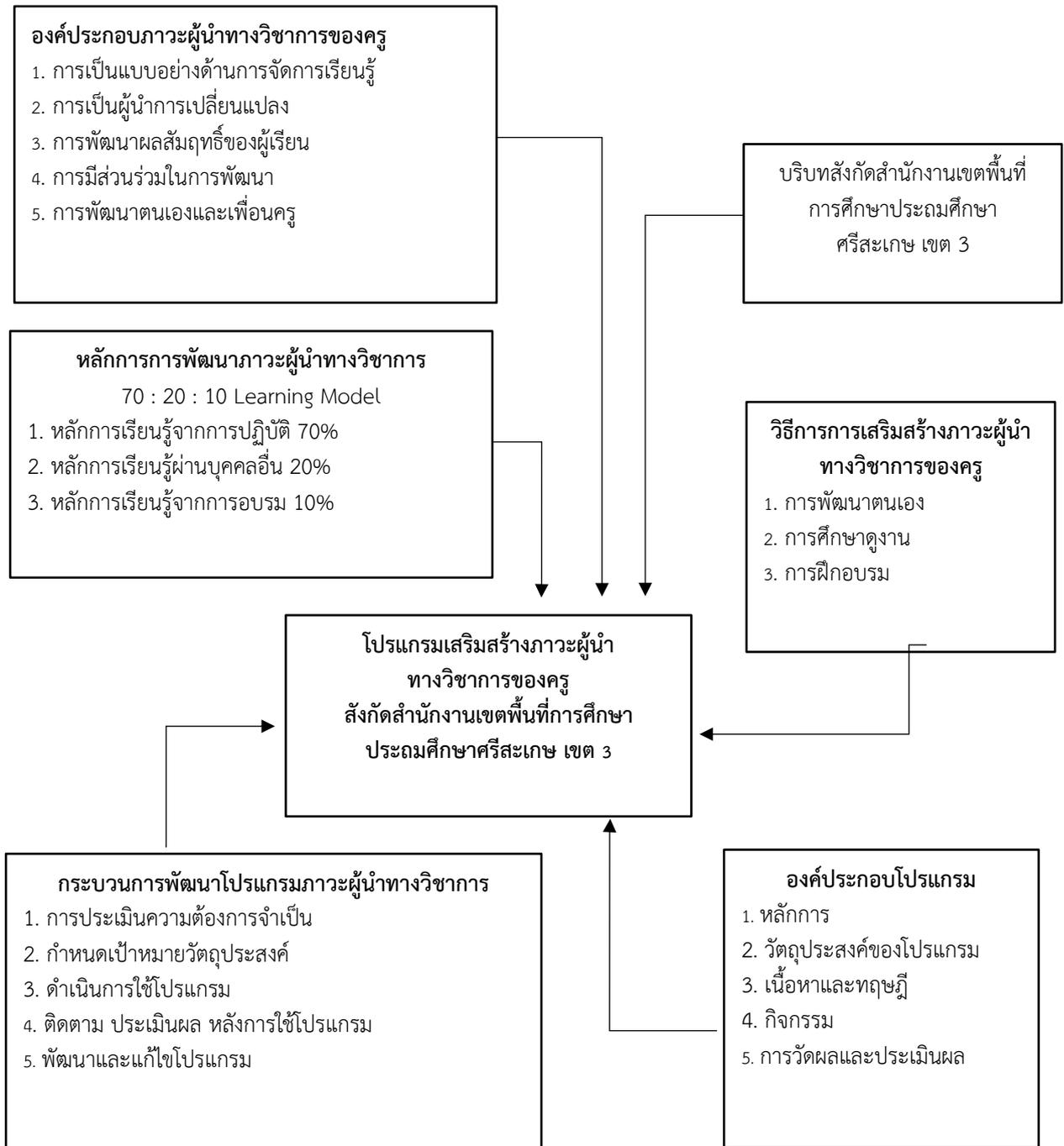
การสอนและการพัฒนาวิชาชีพ Gorton (1983) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง กิจกรรมที่ดำเนินไปโดยบุคคลอื่นหรือหลายบุคคลมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อปรับปรุงคน กลุ่มคนหรือโปรแกรม จุดเน้นของความหมายผู้นำทางวิชาการคือต้องรับผิดชอบในโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งสภาพภายในห้องเรียน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การกระทำหรือกริยาท่าทางที่ผู้นำแสดงออกถึงความสามารถในการพัฒนางานด้านวิชาการ ทักษะการวางแผน การพัฒนา การทำให้เป็นผลสำเร็จ และการวัดผลที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนคุณภาพการเรียนรู้ภายในโรงเรียน การกระทำอย่างตั้งใจที่มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพ การบริหารการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ

หลักการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู 70 : 20 : 10 ได้มีผู้กล่าวถึง ดังนี้ Lombardo and Eichinger (1996) ได้กล่าวถึง หลักการพัฒนาบุคลากรตามกรอบ 70 : 20 : 10 ร้อยละ 70 คือ การพัฒนาตนเองจากประสบการณ์ (Experience) ของการเรียนรู้ และพัฒนาผ่านภารกิจในงานแต่ละวัน การได้ทำงานหรือได้รับมอบหมายงานที่ท้าทายและการลงมือปฏิบัติ ร้อยละ 20 คือ การพัฒนาตนเองจากการค้นคว้า (Exposure) ของการเรียนรู้ และพัฒนาผ่านการเสนอแนะ การทำงานร่วมกับเครือข่าย หรือการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้จากบุคคลอื่น ๆ ร้อยละ 10 คือ การพัฒนาตนเองจากการเรียน (Education) ของการศึกษาเรียนรู้ผ่านหลักสูตรและโปรแกรมต่าง ๆ

จากแนวคิดดังกล่าวจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย การเป็นแบบอย่างด้านจัดการเรียนรู้อย่างเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู
2. องค์ประกอบของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย หลักการวัตถุประสงค์ เนื้อหาและทฤษฎี กิจกรรม และการวัดและประเมินผล
3. หลักการพัฒนาโปรแกรม ประกอบด้วย การพัฒนาตนเอง การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม
4. การพัฒนาโปรแกรม ประกอบด้วย การประเมินความต้องการจำเป็นกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ ดำเนินการใช้โปรแกรม ติดตาม ประเมินผล หลังการใช้โปรแกรม พัฒนาและแก้ไขโปรแกรม และตัวแปรตาม ได้แก่ การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ (Creswell, 2015) โดยมีการดำเนินการวิจัยสองระยะ ระยะแรกเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ระยะที่สองนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณมากำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,910 คน

2. กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัย คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ปีการศึกษา 2567 โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 322 คน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. แบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Type) จำนวน 30 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (Content Validity) จำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบที่กำหนดไว้ให้เป็นตัวเลือก ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยจำแนกข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Type) โดยแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการพิจารณาด้วยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 และได้นำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผลการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ตามวิธี Item Total Correction ซึ่งจะพิจารณาจากค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ และเลือกข้อคำถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันอยู่ระหว่าง 0.54 ถึง 0.81 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 0.87 จากนั้นจึงหาค่าดัชนีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) โดยแบบสอบถามต้องมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .70 ขึ้นไป ซึ่งแบบสอบถามสภาพปัจจุบันมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96 ส่วนแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96 มีนัยทางสถิติที่ระดับ .05

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์ครูที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการครู ควรเป็นอย่างไร เนื้อหา ในแต่ละองค์ประกอบควรเป็นอย่างไร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 การเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ครู จำนวน 3 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยจำแนกข้อคำถามเป็นแบบ

มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามวิธีของ Likert แบ่งเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)
3. แปลความหมายความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3
4. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญ (PNI_{modified}) และนำผลที่ได้ไปใช้ในการออกแบบโปรแกรม

ระยะที่ 2 การสร้างและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. การศึกษาครูที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เพื่อนำมาสู่การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ได้แก่ ครูจำนวน 3 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
2. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแจงแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติทางวิจัยโดยวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.79) เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย 5 ลำดับ ได้แก่ การเป็นแบบอย่างด้านจัดการเรียนรู้ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู และการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ตามลำดับ

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย 5 ลำดับ ได้แก่ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และการเป็นแบบอย่างด้านจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

1.3 ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.68$) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ($PNI_{\text{modified}} = 0.66$) และการเป็นแบบอย่างด้านจัดการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.64$) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ($PNI_{\text{modified}} = 0.63$) และการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($PNI_{\text{modified}} = 0.62$) ตามลำดับ

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 มีความเหมาะสมของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) ตามลำดับ โดยโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ของโปรแกรม เนื้อหาและทฤษฎี กิจกรรม และการวัดผลและประเมินผล ส่วนองค์ประกอบของการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย 5 Module ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานโปรแกรม รวมทั้งสิ้น 150 ชั่วโมง ดังนี้ Module 1 การเป็นแบบอย่างด้านจัดการเรียนรู้ Module 2 การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง Module 3 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน Module 4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา Module 5 การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูสามารถพัฒนาด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ อาจมีสาเหตุมาจากบริบทโดยรวมของสถานศึกษาในเขตพื้นที่เป็นสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก สถานศึกษาขาดความตระหนักในความสำคัญของสุขภาพ การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพไม่ต่อเนื่องหรือขาดครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านสุขภาพและจิตวิทยา สภาพแวดล้อมและทรัพยากรไม่เอื้ออำนวย ปัญหาสุขภาพจิตที่ไม่ได้รับการดูแล ขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน และข้อจำกัดด้านนโยบายและงบประมาณ ส่งผลให้ครูไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนลดลง ส่งผลให้ตัวชี้วัดนี้มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันต่ำที่สุด และส่งผลให้ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอยู่ในระดับปานกลางนั่นเอง การเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูควรส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพของครูให้สามารถแสดงบทบาทในการนำทางด้านวิชาการ ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาตนเองทางวิชาชีพ และการเป็นผู้นำทางความคิดในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดนี้สอดคล้องกับ John Hattie (2009) ที่กล่าวว่า ครูเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนมากที่สุดในห้องเรียน ปัจจัยที่ครูควรเน้นเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการแก่ผู้เรียน มีความชัดเจนในการสอน การใช้กลยุทธ์การสอนที่หลากหลาย และการให้ผลสะท้อนกลับอย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาภรณ์ ไปนาน (2565) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และตัวชี้วัดด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอยู่ในระดับน้อย

และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเป็นแบบอย่างด้านการจัดการเรียนรู้ โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูสามารถจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดเตรียมสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครูที่เป็นแบบอย่างด้านการจัดการเรียนรู้ ไม่ได้แค่ทำหน้าที่สอน แต่ต้องสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพในการคิดวางแผน ลงมือปฏิบัติ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนและครูคนอื่นได้นำไปประยุกต์ใช้ต่อได้อย่างยั่งยืน แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Charlotte Danielson (2007) ที่กล่าวว่า ครูควรเป็นผู้นำทางวิชาชีพที่แสดงถึงการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเป็นแบบอย่างในชุมชนวิชาชีพครู ได้แก่ การเตรียมการสอนอย่างรอบคอบการบริหารชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การสะท้อนผลการสอนและพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาพัชร คำสะอาด (2563) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และตัวชี้วัดด้านครูวางแผนการสอนอย่างมีระบบอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ จรุงศักดิ์ รักษาเคน (2566) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และตัวชี้วัดด้านการศึกษาและวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด

โดยมีลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยตัวชี้วัดที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาการศึกษา ดังนั้น ครูจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ทั้งในระดับห้องเรียนและทั้งโรงเรียน ครูจึงต้องมีบทบาทในการส่งเสริม พัฒนา และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครูควรได้รับการส่งเสริม แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Bush (2008) ที่กล่าวว่า ผู้นำทางวิชาการคือผู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้อันเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและผลลัพธ์ของนักเรียน มากกว่าการบริหารจัดการทั่วไป ดังนั้นครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพสูงสุด เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาภรณ์ ไปนาน (2565) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย โดยด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอยู่ในลำดับที่ 2 จาก 5 องค์ประกอบ และด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 องค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและทฤษฎี 4) กิจกรรม 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาและกิจกรรม ประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module 1 การเป็นแบบอย่างด้านจัดการเรียนรู้ Module 2 การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง Module 3 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน Module 4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา Module 5 การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู โดยมีการจัดกิจกรรมตามหลักการพัฒนาแบบ 70 : 20 : 10 ดังนี้ ชั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม/การประเมินผลก่อนพัฒนา ได้แก่ ลงทะเบียนปฐมนิเทศ การเตรียมความพร้อม และประเมินก่อนพัฒนา ชั้นที่ 2 กระบวนการพัฒนา ได้แก่ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ (15 ชั่วโมง) 2) การศึกษาดูงาน (30 ชั่วโมง) 3) การพัฒนาตนเอง (105 ชั่วโมง) ชั้นที่ 3 ประเมินผลหลังการพัฒนา ได้แก่ การประเมินผลหลังการพัฒนา การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนา/สรุปผลการดำเนินกิจกรรม ส่วนผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาภรณ์ ไปนาน (2565), ปันณวิชัย นาโสภ (2565), หลุชนันท์ แสนกันยา (2565), จรุงศักดิ์ รักษาเคน (2566) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) วิธีดำเนินการพัฒนา 4) เนื้อหากิจกรรม 5) การวัดและประเมินผล วิธีการพัฒนา คือ การศึกษาด้วยตนเอง การฝึกอบรม และการศึกษาดูงาน ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยรวม มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ได้ว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การเป็นแบบอย่างด้านจัดการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูให้สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลของการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดตั้งนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 ควรให้ความสำคัญโดยการกำหนดเป็นนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เพื่อให้ครูมีครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และผู้บริหารสถานศึกษาควรนำไปใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ครูมีการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ ควรส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพของครูให้สามารถแสดงบทบาทในการนำทางด้านวิชาการ ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาตนเองทางวิชาชีพ และการเป็นผู้นำทางความคิดในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้นมียปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมียุทธศาสตร์ที่ครูทุกคนเข้ารับการพัฒนามตามโปรแกรมนี้ เพราะเป็นโปรแกรมที่มีประโยชน์รวมทั้งสามารถเติมเต็มจุดอ่อนด้านภาวะผู้นำทางวิชาการให้กับครูได้ และควรจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีความความตระหนักและพัฒนาตนเองโดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่มีความต้องการสูงก่อน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในรูปแบบอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

3. ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการในรูปแบบอื่น ๆ โดยมีวิธีการพัฒนาเสริมสร้างที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาพัชร คำสะอาด. (2563). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสายใต้ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จรุงศักดิ์ รักษาเคน (2566). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จันทร์ชลิ มาพทุธ. (2546). การศึกษาศตวรรษที่ 21 : ปรับวิถีคิดของครู ผู้ปกครอง และนักเรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 15(1), 1-4.

- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บั๊กพอยท์.
- จุฑาภรณ์ ไปนนาน (2565). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธิดาวลัย เสตะจันทร์. (2541). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้นิเทศภายในโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2553). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 8. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- ปณณวิชญ์ นาโสก (2565). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2548). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาเปรียบเทียบกับหลักการบริหาร และหลักการพัฒนา*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2567*. ศรีสะเกษ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ทฤษฏินันท์ แสนกันยา. (2565). *โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพลันธุ์ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Bush, T. (2008). *Leadership and Management Development in Education*. London: SAGE Publications.
- Creswell, J.W. (2015). *A Concise Introduction to Mixed Methods Research*. Thousand Oaks, CA: SAGE
- Danielson, C. (2007). *Enhancing professional practice: A framework for teaching* (2nd ed.). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Gorton, R.A. (1983). *School Administrator and Supervision: Leadership*. Iowa: Wine-Brown.
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Routledge.
- Lambert, L. (2002). *Toward a deepened theory of constructivist leadership*. New York: Teachers College Press.

Lashway, L. (2002). *Developing Instructional Leaders*. [online]. Available from :
<http://www.vtaide.com/png/ERIC/Developing-Instructional-Leaders>. [accessed 20 June 2024].

Lombardo, M.M and Eichinger, R.W. (1996). *The Career Architect Development Planner*.
Minneapolis : Lominger.